

HÖGSKOLAN
DALARNA

Uppsats Religionsvetenskap III

”Varför ska man göra sig till, varför ska inte jag räcka till som jag är?”

Grundnivå 2

En diskursanalytisk studie av filmerna *Porrskadad – Tjejer och Porrskadat 2.0 – Killar* rörande de medverkandes förhållande till pornografi utifrån könsroller, makt, identitet och sexualitet

Författare: Shirin Jöhnemark
Handledare: Gull Törnegren
Examinator: Fredrik Karlsson
Ämne/huvudområde: Religionsvetenskap
Kurskod: RK2027
Poäng: 7,5 hp
Examinationsdatum: 2017-01-12

Vid Högskolan Dalarna finns möjlighet att publicera examensarbetet i fulltext i DiVA. Publiceringen sker open access, vilket innebär att arbetet blir fritt tillgängligt att läsa och ladda ned på nätet. Därmed ökar spridningen och synligheten av examensarbetet.

Open access är på väg att bli norm för att sprida vetenskaplig information på nätet. Högskolan Dalarna rekommenderar såväl forskare som studenter att publicera sina arbeten open access.

Jag/vi medger publicering i fulltext (fritt tillgänglig på nätet, open access):

Ja

Nej

Abstract: Pornografikonsumtionen och dess lättillgänglighet påverkar ungdomars syn på könsroller, makt, identitet och sexualitet. Utifrån detta är syftet med denna studie att undersöka vilka diskurser som uppstår i det valda materialet när ungdomar talar om sina erfarenheter av pornografi. Således utgår studien från frågeställningar om vilka diskurser som finns rörande könsroller, makt, identitet och sexualitet i relation till pornografi. Genom att utgå från genusvetenskapens teoribildning kring begreppen; genusstruktur; hegemonisk maskulinitet; jagidentitet och kropp; könsroll; makt samt rena relationen och plastisk sexualitet, utförs en diskursanalys på två kortfilmer (cirka 15 minuter vardera) bestående av intervjuer med unga killar och tjejer. Resultatet visar att flertalet diskurser går att finna samt att dessa skiljer sig åt beroende kön och sexuell läggning.

Nyckelord: Pornografi, ungdomar, könsroll, makt, identitet, sexualitet

Innehållsförteckning

1 Inledning	5
1.1 Inledning och utgångspunkter	5
1.2 Syfte och frågeställning	6
2 Material och metod	7
2.1 Material	7
2.2 Vad är www.sli.se	7
2.2.1 Porrskadad - Tjejer	7
2.2.2 Porrskadat 2.0 - Killar	7
2.3 Metod	8
3 Bakgrund	9
4 Tidigare forskning	11
4.1 Visuell drog: om barn, unga och nätporr	11
4.2 Koll på porr: skilda röster om sex, pornografi, medier och unga	11
4.3 Pornografi och sexuell exponering bland unga män och kvinnor	13
5 Teoribildning	16
5.1 Genusstruktur	16
5.2 Hegemonisk maskulinitet	16
5.3 Jagidentitet och kropp	16
5.4 Könroller	17
5.5 Makt	17
5.6 Rena relationen och plastisk sexualitet	17
6 Analys	18
6.1 Vilka diskurser om könroller framträder i respektive material?	18
6.1.1 Analys av könroller i Porrskadad - Tjejer	18
6.1.2 Analys av könroller i Porrskadat 2.0 - Killar	19
6.2 Vilka diskurser om makt framträder i respektive material?	19
6.2.1 Analys av makt i Porrskadad - Tjejer	19
6.2.2 Analys av makt i Porrskadat 2.0 - Killar	20
6.3 Vilka diskurser om identitet framträder i respektive material?	20
6.3.1 Analys av identitet i Porrskadad - Tjejer	20
6.3.2 Analys av identitet i Porrskadat 2.0 - Killar	21
6.4 Vilka diskurser om sexualitet framträder i respektive material?	22
6.4.1 Analys av sexualitet i Porrskadad - Tjejer	22
6.4.2 Analys av sexualitet i Porrskadat 2.0 - Killar	22

6.5 Framträder skillnader i diskurserna i respektive material?.....	23
6.5.1 Framträdande skillnader utifrån diskurser om könsroll.....	23
6.5.2 Framträdande skillnader utifrån diskurser om makt	23
6.5.3 Framträdande skillnader utifrån diskurser om identitet.....	24
6.5.4 Framträdande skillnader utifrån diskurser om sexualitet.....	24
6.6 Resultatsammanfattning	26
7 Diskussion	27
7.1 Diskussion.....	27
7.2 Metoddiskussion	28
8 Sammanfattning	29
9 Referensförteckning	30
9.1 Materialförteckning.....	30
9.2 Litteraturförteckning	30

1 Inledning

1.1 Inledning och utgångspunkter

Utgångspunkten för detta arbete är ungas relation till pornografi. Mer specifikt ligger intresset i hur diskurser kring pornografi formas och framträder hos unga. Genom att rikta in arbetet på ungdomar, samtidigt som att försöka finna relevans för ämnet inom skolväsendet kommer utgångspunkten för den här uppsatsen vara skolans ansvar rörande pornografins inverkan på ungdomar. I boken *Visuell drog: om barn, unga och nätporr (2016)* av Maria Ahlin & Ulrica Stigberg problematiserar författarna skolans ansvar tillika möjlighet för samtal kring pornografi, där de frågar sig om skolan är rätt arena för samtal om pornografi (Ahlin & Stigberg 2016: 162). Genom att hänvisa till läroplanen från 2011 kan vi se att det står följande om skolans målsättning (Skolverket Lgr11: 2011).

Skolans mål är att varje elev:

- kan göra och uttrycka medvetna etiska ställningstaganden grundade på kunskaper om mänskliga rättigheter och grundläggande demokratiska värderingar samt personliga erfarenheter,
- respekterar andra människors egenvärde,
- tar avstånd från att människor utsätts för förtryck och kränkande behandling, samt medverkar till att hjälpa andra människor,
- kan leva sig in i och förstå andra människors situation och utvecklar en vilja att handla också med deras bästa för ögonen,
- och visar respekt för och omsorg som såväl närmiljön som miljön i ett vidare perspektiv.

Trots detta har skolan idag inga tydliga riktlinjer för hur samtal kring pornografi bör beröras eller hanteras, vilket är tämligen problematiskt, särskilt när man tar i åtanke att skolan har en väl etablerad policy rörande drog- och alkoholkonsumtion. För att belysa saknandet av liknande riktlinjer rörande pornografi startades i juni 2015 kampanjen *Porrfritt* av Unizon, tillsammans med Roks (Riksorganisationen för kvinnojourer och tjejjourer i Sverige) och Sveriges kvinnolobby där bland annat två av deras krav var:

1. Inför sex- och samlevnadsundervisning som ett särskilt ämne i skolan. Skolan har i uppdrag att motverka traditionella könsroller. Sex- och samlevnadsundervisning bör vara ett obligatoriskt ämne på lärarutbildningen och måste bygga på kunskap om makt, jämställdhet och våld. Rektorer och skolledning bör prioritera sex- och samlevnadsundervisning. Skolverket bör få ett permanent uppdrag att arbeta med fortbildning för lärare om sex- och samlevnad.
2. Införa porrfria miljöer. Skolor, arbetsplatser och verksamheter bör vara porrfria miljöer och på så sätt verka för förbättrad arbetsmiljö och jämställdhet. Porrfria skolmiljöer: Barn och lärare har rätt att slippa pornografi i sin skolmiljö. Ge lärare och elever ökad möjlighet att agera vid spridning av pornografiskt material, sexuella bilder och andra former av sexuella trakasserier genom att införa porrfria skolmiljöer (Ahlin & Stigberg 2016: 163).

Grundarna av *Porrfritt* kontaktade Skolverkets utbildningsråd och kontaktperson för sex- och samlevnadsfrågor och hedersrelaterad problematik inom jämställdhetsuppdraget, som till en början ställde sig mycket positiv till initiativet, men en kort tid därpå så ”avböjdes senare medverkan med hänvisning till varje kommuns ansvar i frågan” (Ahlin & Stigberg 2016: 164).

2007 kom RFSU ut med handledningsmaterialet *Samtala om pornografi i skolan (2007)* där materialet redogör för att flertalet studier i ämnet visar på att pornografikonsumenter i de yngre åldrarna oftast tittar på pornografi i grupp och när dessa grupper konsumerar pornografi är syftet ofta att skratta och förlöjliga innehållet eller kommentera överdrivna kroppsideal. Men denna gruppkonsumtion resulterar även i att en form av maskulinitet konstrueras. Genom att konsumera pornografi i grupp skapas även diskurser kring vad gemene man ska och inte ska tycka är attraktivt eller upphetsas av. Inom grupper som tillsammans konsumerar pornografi skapas diskurser kring vilka typer av ideal som är åtråvärda och vilka sexualiteter som är motbudande, som exempelvis manlig homosexualitet (RFSU 2007: 27). Materialet redogör även för att tjejer ofta är passiva mottagare när det kommer till pornografi, vilket innebär att de själva inte är initiativtagande när det kommer till att konsumera pornografi. Studier visar på ett enhälligt resultat där tjejers första exponering av pornografi var tillsammans med en killkompis eller pojkvän, vilket även innebär att tjejerna haft väldigt liten kontroll i situationerna (RFSU 2007: 32). Ett sätt som pornografin således påverkar tjejer är att den väcker ilska gentemot kvinnor som medverkar i pornografisk film då det ger killar en förvrängd bild av hur kvinnor ska se ut och agera i sexuella sammanhang och under samlag. Detta kan resultera i att tjejer vill hålla en distans till pornografi och således inte förknippas med de medverkande kvinnorna då pornografi reproducerar den patriarkala föreställningen om kvinnan som undergiven och sexualiserad. Det går här att fastställa att pornografin som produceras av män för män bidrar till objektivering av kvinnor där kvinnorna själva inte äger eller ger uttryck för sin sexualitet utan endast är objekt med syftet att tillfredsställa manliga begär (RFSU 2007: 35).

Genom att se till skolans bristfälliga sex- och samlevnadsundervisning samt hur ungdomar idag konstant, frivilligt och ofrivilligt, exponeras för pornografisk bild och film är det av största vikt att skolan kan agera som en motpol gentemot detta. Med detta i åtanke har jag valt att analysera ett filmläromedel om pornografi som är avsett att användas i undervisning av ungdomar i åldersgrupperna 13 – 19 år gamla, vilket motsvarar åk 7 – 9 samt gymnasiet. Just dessa valda åldersgrupper kan motiveras utifrån forskningens resultat kring ungdomars första exponering för pornografi. Värdet av att analysera detta sorts alternativa läromedel är för att materialet innefattar en annan typ av innehåll än traditionella läromedel för sex- och samlevnadsundervisningen.

1.2 Syfte och frågeställningar

Syftet med denna uppsats är att undersöka vilka diskurser om könsroller, makt, identitet och sexualitet som framträder i de medverkandes utsagor om pornografi i det valda materialet. Avslutningsvis kommer även en jämförande diskussion redogöras för med syftet att se hur diskurserna i det valda materialet skiljer sig åt. Detta ska göras genom följande frågeställning:

- Vilka diskurser om könsroller framträder i *Porrskadad – Tjejer* respektive *Porrskadat 2.0 – Killar*?
- Vilka diskurser om makt framträder i *Porrskadad – Tjejer* respektive *Porrskadat 2.0 – Killar*?
- Vilka diskurser om identitet framträder i *Porrskadad – Tjejer* respektive *Porrskadat 2.0 – Killar*?
- Vilka diskurser om sexualitet framträder i *Porrskadad – Tjejer* respektive *Porrskadat 2.0 – Killar*?
- Framträder skillnader i diskurserna i *Porrskadad – Tjejer* respektive *Porrskadat 2.0 – Killar*?

2 Material och Metod

2.1 Material

Det material jag har valt att analysera är kortfilmerna *Porrskadad – Tjejer* (2012) och *Porrskadat 2.0 – Killar* (2013). Filmerna är gjorda av Moa Kjellstrand och Roxane von Gerber Hedayat och finns bland annat att hitta på hemsidan www.sli.se. Kortfilmerna är ungefär 15 minuter vardera som genom intervjuer berör de medverkandes relation till pornografi. Det framgår inte i filmerna vilka intervjufrågor intervjun baseras på och inte heller huruvida intervjun är öppen eller inte. Detta innebär att studien enbart kommer lägga fokus på materialet som ett läromedel och inte som ett empiriskt källmaterial. Det framgår inte heller namn eller ålder på de intervjuade men min uppfattning är att det är ungdomar mellan 16 – 20 år gamla. I transkriberingen av materialet har jag valt att namnge de medverkande med [A] – [H] i *Porrskadad – Tjejer* och [A] – [J] i *Porrskadat 2.0 – Killar*, de är således namngivna utifrån medverkande tidpunkt i intervjuerna.

Filmerna *Porrskadad – Tjejer* och *Porrskadat 2.0 – Killar* kan användas kompletterande läromedel för undervisning där materialet även har efterföljande diskussionsfrågor kopplade till ämnet. Materialet är relevant för diskussion kring genus, jämställdhet och identitet utifrån kurs-/ ämnesplanernas centrala mål i såväl grundskolan som gymnasieskolan. Ett av dessa mål går att finna i Lgr11 i det centrala innehållet under *Identitet och livsfrågor* som behandlar ”Hur olika livsfrågor, till exempel meningen med livet, relationer, kärlek och sexualitet, skildras i populärkulturen” (Skolverket 2011: 189).

2.2 Vad är www.sli.se?

SLI-plattformen är en hemsida framtagen av Region Dalarna med syftet att ge elever och lärare tillgång till tv-program, filmer och litteratur. Tjänsten innehåller även färdiga läromedel, övningsuppgifter och pedagogiskt informationsmaterial. Innehållet på hemsidan kan därmed komma att fungera som en plats för att finna kompletterande material till läroböcker inom skolans alla ämnen, i alla olika nivåer, från förskola till gymnasie- och högre utbildning (SLI: 2017)

2.2.1 *Porrskadad - Tjejer*

I filmen *Porrskadad – Tjejer* berättar tjejer om sina upplevelser av hur pornografikonsumtion påverkar dem själva och personer i deras omgivning. De berättar om erfarenheter av att behöva låtsas vara någon man inte är, hur pornografin påverkat deras egna sexuella akter med andra och hur deras syn på sina egna förhållanden förändrats. Tjejerna berör även ämnen som könsroller, identitet och sexualitet och hur synen på dem själva som otillräckliga och osexiga bildas utifrån killars pornografikonsumtion. Även ämnen som fetischering och ätstörningar berörs i intervjuerna.

2.2.2 *Porrskadat 2.0 - Killar*

I filmen *Porrskadat 2.0 - Killar* intervjuas killar om hur pornografi formar deras syn på deras egen sexuella identitet och sexuella akter. De pratar om deras relation till pornografi och hur den har påverkat dem utifrån föreställningar om vad en sexuell relation eller akt innefattar och vad pornografi har för inverkan på deras kvinnosyn, då pornografiska filmer i regel är regisserade och modifierade. Killarna i filmen beskriver även hur de i efterhand har fått skapa sig en ny bild av den sexuella akten då pornografi har visat sig vara en missledande bild av verkligheten. I filmen beskriver några av killarna sin porrkonsumtion som ett beroende, där porren tar över vardagen. De beskriver även hur de begränsats i sin sexualitet av pornografi, och hur svårt det kan vara att kritisera pornografi bland andra killar.

2.3 Metod

Min metod för detta arbete är Bergström & Boréus tolkning av diskursanalys, från boken *Textens mening och makt* (2012). Anledningen till varför jag valt denna diskursanalys är för att den kan tydliggöra hur makt synliggörs i språket, vilket är relevant då kortfilmerna är intervjuer om de medverkandes förhållande till pornografi. Den typen av makt, som genom läsning av text kan uppdagas med hjälp av diskursanalysen, är skapad av sociala strukturer som en aktör verkar inom. Detta beror på att makt bygger på kommunikation, där språket blir det centrala för maktbegreppet (Bergström & Boréus 2012: 19). Diskursanalysens relevans för arbetet blir därmed dess sätt att studera och analysera språkanvändning i relation till den sociala praktiken (Bergström & Boréus 2012: 23). Diskursanalysen behandlar således texters innebördsaspekt (Bergström & Boréus 2012: 26). Utifrån texters innebördsaspekt kan även diskursanalysen bidra till att belysa hegemoni. Begreppet hegemoni används för att ”beteckna ett tillstånd där rådande samhällsuppfattningar inte utmanas” (Bergström & Boréus 2012: 372). Vidare kan även metoden användas kring studier av identitet då diskursanalysen är en forskningsmässig inriktning på texter rörande identitet (Bergström & Boréus 2012: 354). De analysbegrepp jag därmed kommer använda mig av för diskurser kring identitet är 'subjektsposition' för att beskriva diskursens innehåll med hänsyn till aktörers position, vilket innebär att det finns diskursivt bestämda positioner för människor, samt 'identitet', som innebär en ”subjektsposition som det instabila jaget söker identifiera sig med” (Bergström & Boréus 2012: 373).

Sammanfattningsvis för detta metodavsnitt går det att fastställa att diskursanalysens tre främsta användningsområden för det första blir analysens syn på att språk och språkanvändning formas i en social kontext. För det andra att identiteter är föränderliga vilket innebär att konstruktionen av identitet är en process som kombineras av självbilden och andras bilder av en och för det tredje så menar man inom diskursanalysen att makt finns i alla sociala relationer (Bergström & Boréus 2012: 381). I metoden kommer jag således söka efter diskurser där subjektets förhållningssätt till olika diskurser blir centralt.

Syftet med detta arbete är således inte att redogöra för en given diskurs för det generella påståendet ”hur ser ungas relation till pornografi ut utifrån könsroll, makt, identitet och sexualitet?”, utan hur den diskursanalytiska metoden kan användas för att studera och analysera vilka diskurser kring pornografi som framträder i ungdomarnas utsagor det valda materialet.

3 Bakgrund

Ordet pornografi har sitt ursprung i grekiskans *pornographos* där *porne* betyder prostituerad och *graphein* betyder skriva. Den mer allmänna definitionen av ordet kommer från Oxford Dictionnaires som definierar pornografi som ”tryckt eller visuellt material som innehåller explicita beskrivningar eller visning av sexuella kroppsdelar eller aktivitet i syfte att stimulera sexuell upphetsning” (Ahlin & Stigberg 2016: 17).

I boken *Parapornografiska manifestet (2012)* av Carl-Michael Edenborg inleder författaren boken enligt följande

Pornografin äter oss. Antipornografin spottar ut oss. Ingen av dem älskar oss. Erfarenheten av att konsumera pornografi och medvetandet om en antipornografisk kritik är självklar för de flesta. Det gör att vår epok kan kallas för post-pornografisk (Edenborg 2012: 5).

Pornografin innehåller en kärna, vilket väcker dess syfte. Om pornografin inte hade ett syfte skulle konsumtionen inte fortsätta. Pornografi handlar således om försäljning då den vilar på uppfattningen att det finns en ytterst mänsklig hemlighet som kan avslöjas i pornografisk film. Denna hemlighet kan således avslöjas, där avslöjandet är en av de faktorer som främjar konsumtionen (Edenborg 2012: 8). Edenborg menar på att det finns fyra olika associationer till pornografi; obscenitet, kvinnoförtryck, motstånd och poesi. Att associera pornografi med obscenitet är ett vanligt fenomen då pornografin innehåller bilder och filmer som visar mer än vad som är lämpligt. Den innehåller närbilder av upphetsade och erigerade könsorgan, vilket också gör att pornografin är ett stöd för onani. Pornografin är även en direkt källa för upphetsning och tillgänglighet. Denna tillgänglighet innebär att människan kan klä av tusentals personer utan ansträngning. Den andra associationen är kvinnoförtryck då pornografin görs av män för män vars mening är att förnedra kvinnor och fastslå deras underordning. I pornografin är således kvinnan alltid tillgänglig, exploaterad och framställd som sexslav. Den tredje associationen är motstånd vilket innebär att pornografin paradoxalt också framställer kvinnan som ett sexuellt subjekt med rättigheter till sexuell njutning utan reproduktionssyfte. Den fjärde och sista associationen menar Edenborg är poesi. Detta beror på att pornografin visar det förbjudna och surrealistiska, vilket är starkt förknippat med mystik (Edenborg 2012: 20).

Ur ett historiskt perspektiv går det att fastställa att samhället alltid varit besatt av avklädandets hemlighet, ett behov av att upptäcka det som finns under människans kläder och denna besatthet har sedan antikens Grekland fortskridit. När man talar om pornografisk framställning är det väsentligt att belysa dess obscena bilder som grundar sig i gränser. Genom att studera den grekiska antikens statyer går det att fastställa att dessa gestaltade nakna män och kvinnor, men ytterst sällan på ett sådant sexualiserat sätt som vi kan se i dagens pornografiska bilder. Statyerna gestaltade aldrig en erigerad penis eller anus, inte heller tydliga former av kvinnokönet visades. På sin höjd gick det kanske att uttyda en liten springa av vaginan. Under 1800-talets psuedopornografiska, anatomiska illustrationer började dessa tabubelagda delar exponeras, för att sedan i samband med den fotografiska revolutionen kunna avbildas fullt realistiskt. Men det var inte förrän efterkrigstidens pornografiska revolution som det sexualiserade könets framställning fullständigt omkullkastades. Här startade samhällets uppdelning av pornografi och erotik, som är intimt kopplad till pornografins genombrott (Edenborg 2012: 15). Den tid som tidigare varit präglad av stark censur börjar kring 1960-talet upplösas vilket innebar att en del av pornografins mystik och tabu försvagades (Edenborg 2012: 26). Kring 1970 avskaffades censurering i flertalet av västvärldens länder vilket ledde till distinktionen mellan bra och dålig obscenitet. Den bra

obsценiteten fick ingå i kategorin erotik medan den dåliga obsценiteten ingick i kategorin pornografi (Edenborg 2012: 15).

Här kan vi se att pornografins historia har lett till att pornografin under slutet av 1970- och början av 1980-talet blivit allt mer kontraktbaserad, reglerad och kan fungera som en arbetsmarknad. Förändringarna som skedde från 1960-talet ledde till att pornografi och censur började existera i symbios och när den under 1980-talet släpptes helt fri förändrades pornografins syfte. Den hade tidigare även varit politisk och samhällskritisk och kunde även innehålla humor och vara informativ men blev nu enbart instrumentell, vilket innebär att dess enda syfte blev det orgasmgynnande bruksvärdet. Det var även i samband med detta den feministiska motståndsrörelsen uppstod (Edenborg 2012: 28). Sedan 1980-talet har pornografins instrumentella präglning lett till att konsumtionen blivit en anti-social handling, det är således en aktivitet som konsumeras i avskildhet och används som medel för självbefläckelse (Edenborg 2012: 51).

RFSU:s handledningsmaterial *Samtala om pornografi i skolan – en handledning från RFSU (2007)* refererar till den amerikanska filmprofessorn Laura Kipnis som menar på att pornografin är ett populärkulturellt uttryck som utmanar bilden av vad som är normalt. Genom att rubba föreställningar kring heteronormen och sex baserat på samtycke och kärlek, frodas viljan att söka sig till pornografiska filmer och bilder. Däremot understryker Kipnis att pornografin, trots det att den sträcker sig utanför normföreställningarnas gränser, fortfarande är till för den manliga blicken med männens sexuella njutning i centrum. Ett exempel på detta är pornografins fokus på den manliga utlösningen, där kvinnors sexuella njutning genom stimulering av klitoris sällan ägnas någon större uppmärksamhet. Detta menar Kipnis beror på att pornografin säger någonting om vår kultur och vilka typer av sexualiteter och könsroller vi tillåter (RFSU 2007: 22).

När vi går vidare i detta arbetets syfte, som behandlar diskurser kring de intervjuades tankar och åsikter om pornografi, är det viktigt att ha i åtanke att de budskap som förmedlas kan vara påverkade av en normativ reflexivitet. Detta innebär att den övergripande uppfattningen om att pornografikonsumtionen är skambelagd har en inverkan på ungdomars tankar. Detta kan således innebära att ”man uttrycker eller anammar det förhållningssätt som överensstämmer med diskursen, och inte nödvändigtvis det man själv känner eller tycker” (RFSU: 43).

4 Tidigare forskning

I detta avsnitt kommer jag använda mig av forskning i litteraturen *Visuell drog: om barn, unga och nätporr* (2016) av Maria Ahlin & Ulrica Stigberg, *Koll på porr – skilda röster om sex, pornografi, medier och unga* (2006) av Maria Bergström (red.) och *Pornografi och sexuell exponering bland unga män och kvinnor* (2012) av Pernilla Nigård. Genom att använda mig av denna litteratur vill jag redogöra för hur forskning kring pornografi och ungdomar sett ut, vilket kommer utgöra en grundläggande del av uppsatsen.

4.1 Visuell drog: om barn, unga och nätporr

Visuell drog: om barn, unga och nätporr (2016) av Maria Ahlin & Ulrica Stigberg är en bok som behandlar relationen mellan unga och pornografi där hälsoaspekten är central, vilket författarna redogör för är en aspekt som inte ännu studerats i samma utsträckning som andra, mer vanliga, aspekter för forskning inom pornografi. Bokens grundläggande frågeställningar är således: ”Går det att bli beroende av pornografi?”, ”Vilka konsekvenser kan pornografikonsumtion få för framförallt de unga konsumenterna?” och ”Hur pratar vi med barn och unga om pornografi?” (Ahlin & Stigberg 2016: 11). För att besvara dessa frågor tar författarna främst hjälp av berättelser från ungdomar och erfarenheter av sina egna och andras pornografikonsumtion men även intervjuer med forskare, psykologer och poliser utgör forskningsunderlaget för boken.

Barnmorskan och forskaren i medicin och vetenskap Magdalena Mattebo är en av de som genom en intervju med författarna bidrar med sin egen forskning för att beröra ämnet. Mattebo menar på att hon i en studie fick resultatet att 96% av alla tonårsskillar och 54% av alla tonårstjejer någon gång har konsumerat porr (Ahlin & Stigberg 2016: 12). Studien visade även att medelåldern i Sverige för unga killar att aktivt börja leta upp pornografi på nätet är 12,3 år. Mattebo förtydligar även här att det är en stor skillnad att ”snubbla över pornografi” och aktivt söka efter pornografi (Ahlin & Stigberg: 70). Ett av sambanden Mattebo sökte efter i sin forskning var hur pornografikonsumtion påverkar synen på relationer för unga där resultatet visade på att högkonsumerande killar ansåg att det fanns större skyldighet för den andra parten att ”ställa upp på sex” i en situation där den ena parten vill ha sex, än killar som konsumerade pornografi i lägre utsträckning (Ahlin & Stigberg 2016: 68). Ungas pornografikonsumtion påverkar även deras syn på sex där ungdomar som i högre utsträckning konsumerar pornografi får en mer liberal inställning till sex överlag. Ett problem i detta är att pornografi idag är den främsta källan för inspiration och kunskap om sexuella aktiviteter, vilket kan orsaka skada då pornografien förmedlar normer kring kroppsideal och sexuella beteenden. Trots att ungdomarna i studien visade sig vara hyfsat medvetna om pornografins konsekvenser, innefattande prestationsångest och överkliga kroppsideal, så fortsätter bron mellan vad som är idé (fiktions) och verklighet vara oklar (Ahlin & Stigberg 2016: 69). Det ligger här, enligt Mattebo, ett outtalat ansvar på vuxna att motsätta sig de bilder av maskulinitet och femininitet, sexuell njutning och våld som pornografien förmedlar genom att visa på en motbild av att sex inte är lika med pornografi (Ahlin & Stigberg 2016: 75).

4.2 Koll på porr – skilda röster om sex, pornografi, medier och unga

I antologin *Koll på porr – skilda röster om sex, pornografi, medier och unga* (2006) av Maria Bergström (red.) skriver flertalet författare om hur pornografins inverkan på ungdomar. Antologin är framställd av Medierådet som är en kommitté inom Regeringskansliet. Medierådet arbetar med mediepåverkan och barn och ungdomars mediesituation med syfte att minska riskerna för skadlig påverkan. Denna rapport som framtagits vänder sig till lärare och föräldrar, politiker och mediebransch och vill främst uppmuntra till diskussion mellan vuxna och ungdomar kring sex, pornografi och kärlek. De författare som bidrar med sina texter i antologin är personer som har kliniska erfarenheter kring ämnet eller som har genomfört vetenskapliga studier av ungdomars erfarenheter av sex och pornografi (Segelström & Agebäck 2006: 7).

I antologins första kapitel så redogör Maria Bergström för hur vi under de senaste åren har kunnat följa offentliga diskussioner kring hur pornografi påverkar ungdomar. Här talar man ofta om sexualisering och pornofiering av det offentliga rummet, som i sin tur påverkar hur barn och ungdomar tolkar och formar sin egen identitet. Bergström belyser hur sexvanor förändras i på samma sätt som samhället förändras. Exempelvis så är dels onani samt rakning av könshår idag mer vanligt än någonsin innan (Bergström 2006: 11). Ett av främsta resultaten av pornografins inverkan på ungdomar är att ”pornografen förmedlar de normer och ideal som vi har i samhället i stort” (Bergström 2006: 12), samt att pornografen även återspeglar normer för sexualitet och könsroller (Bergström 2006: 13). Dessa normer påverkar även de kopplingar gemene man gör kring sexuell identitet och sexuella handlingar. Här menar Bergström på att det finns en tydlig kausalitet om vilka sexuella handlingar som är godtagbara utifrån den sexuella identiteten (Bergström 2006: 21).

Ett tydligt problem som visas i forskning kring pornografi är hur den ”manliga blicken” definierar den sexuella akten. Detta innebär att kvinnor sexualiseras och objektifieras. Här är kvinnan endast ett redskap för manlig åtrå och utlösning (Johansson & Hammarén 2006: 28). Johansson & Hammarén redogör för en studie de gjort bland ungdomar där följande frågor och påståenden ställdes; ”Har du läst en porrtidning?”, ”Har du tittat på porrfilm?”, ”Pornografi är upphetsande”, ”Vad är din inställning till porr?”, ”Pornografi är förnedrande”, ”Tjejer har lika stor rätt att titta på porr som killar”, ”Blir du upphetsad av att läsa erotiska noveller?”, ”Blir du upphetsad av att se på porrfilm?”, ”Skäms du över att titta på porr?”. En del av studien undersöker även om pornografen orsakar ett visst sexuellt beteende hos ungdomar med följande påståenden; ”Andel killar och tjejer som sett (eller inte sett) porrfilm och som har haft erfarenheter av samlag”, ”Andel killar och tjejer som sett (eller inte sett) porrfilm och som haft erfarenhet av oralsex” samt ”Andel killar och tjejer som sett (eller inte sett) porrfilm och som har haft erfarenheter av analsex”. För detta arbetes relevans kommer jag här göra ett urval av resultat att belysa. Exempelvis kommer inte *konsumtion och praktik* belysas då resultatet inte är relevant för just denna studie. Inte heller kommer frågorna rörande personlig upphetsning, skam och killar tillika tjejers rättigheter att konsumera porr redogöras för av samma anledning. Däremot kommer jag redogöra för resultatet av påståendet ”Pornografi är upphetsande”¹

Resultatet av undersökningens första fråga visar på att 86,6% av killarna och 45,5% av tjejerna i studien någon gång har läst en pornografisk tidning. I frågan som berör konsumerandet av pornografisk film uppger 91,5% av killarna på en högstadieskola och 57,4% av tjejerna på en högstadieskola att de någon gång har kollat på en pornografisk film. När samma fråga undersöktes på en gymnasieskola så svarare 93,6% av killarna och 73,6% av tjejerna att de någon gång konsumerat pornografisk film (Johansson & Hammarén 2006: 35). I frågan om huruvida ”Pornografi är upphetsande” skulle de medverkande besvara påståendet på en 5-gradig skala mellan ”stämmer helt och hållet” till ”stämmer inte alls” (Johansson & Hammarén 2006: 36).

I påståendet ”**Pornografi är upphetsande**” svarade killarna i undersökningen följande:

- Stämmer helt och hållet: 27,4%
- Stämmer ganska bra: 23,7%
- Stämmer till en viss del: 25,8%
- Stämmer ganska dåligt: 9,6%
- Stämmer inte alls 13,5%

---

¹ Studiens resultat finns i grafiska tabeller (Johansson & Hammarén 2006: 35 - 42)

Tjejerna i undersökningen svarade följande:

- Stämmer helt och hållet: 6,3%
- Stämmer ganska bra: 7,8%
- Stämmer till en viss del: 19,0%
- Stämmer ganska dåligt: 17,5%
- Stämmer inte alls 49,4%

I frågan **”Vad är din inställning till porr?”** svarade killarna i undersökningen följande:

- Mycket positiv: 19,0%
- Positiv: 21,7%
- Ganska positiv: 36,7%
- Ganska negativ: 16,2%
- Mycket negativ: 6,4%

Tjejerna i undersökningen svarade följande:

- Mycket positiv: 2,7%
- Positiv: 7,6%
- Ganska positiv: 18,1%
- Ganska negativ: 37,0%
- Mycket negativ: 34,6%

På påståendet **”Pornografi är förnedrande”** svarade killarna i undersökningen följande:

- Stämmer helt och hållet: 18,9%
- Stämmer ganska bra: 18,1%
- Stämmer till en viss del: 28,0%
- Stämmer ganska dåligt: 14,6%
- Stämmer inte alls 20,4%

Tjejerna i undersökningen svarade följande:

- Stämmer helt och hållet: 48,0%
- Stämmer ganska bra: 20,6%
- Stämmer till en viss del: 20,3%
- Stämmer ganska dåligt: 5,1%
- Stämmer inte alls 6,0%

Undersökningen visar således att män har en markant mer positiv inställning till pornografi än kvinnor, vilket går hand i hand med den befintliga internationella forskningen inom ämnet. Författarna redogör för att resultatet är någorlunda chockerande när det kommer till andel procent av de unga killarna som ställer sig positiva till pornografi samtidigt som de känner relativt lite skam och inte tar avstånd från och inte anser att pornografi kan vara kvinnoförnedrande (Johansson & Hammarén 2006: 46).

4.3 Pornografi och sexuell exponering bland unga män och kvinnor

Pornografi och sexuell exponering bland unga män och kvinnor (2012) av Pernilla Nigård är en avhandling som rör unga mäns konsumtion av pornografi och unga kvinnors sexuella exponering på internet. Genom kvalitativa forskningsintervjuer är syftet med avhandlingen att undersöka innebörden av pornografikonsumtion och sexuell exponering för unga vuxna. Studien som genomförts undersöker hur unga män och kvinnor mellan 18 och 25 år resonerar gällande pornografikonsumtion och hur deras erfarenheter av detta och sexuell exponering påverkar

välbefinnandet och hur de ser på sina egna handlingar i förhållande till de rådande köns- och sexualitetsnormerna i omvärlden (Nigård 2012: abstract). Nigård genomför således två delstudier; *Unga mäns användning av pornografi* (Nigård 2012: 87) och *Frivillig sexuell exponering på internet* (Nigård 2012: 90). Jag har här valt att fokusera på första delstudien på grund av studiens relevans till detta arbete. Jag kommer därmed endast redogöra för den andra delstudien i korta drag.

I den första delstudien deltog sjuutton män mellan åldrarna 18 – 25 år och intervjuades kvalitativt kring deras förhållande till heteronormativ traditionell pornografi. Studien visade att de unga männen kunde delas in i tre subgrupper; acceptans-, motstånds- och ambivalensgruppen. Den gemensamma faktorn för alla tre grupper är förknippandet mellan pornografi och sexuell upphetsning, samt olika höga grader av skamkänslor. Rörande acceptansgruppen så visade resultatet att de unga männen regelbundet använder sig av pornografi vid masturbering. Denna grupp har även en tämligen normaliserad och avdramatiserad inställning till pornografi. Den andra gruppen, motståndsgruppen, förkastar helt och hållet pornografi då de menar att pornografi sänder budskap om en stereotyp, sexualiserad och förnedrande bild av kvinnor. Motståndsgruppens unga män vill således se pornografin porträttera mer jämställda relationer män och kvinnor i emellan. Slutningen visade studien att ambivalensgruppens inställning kännetecknas av en motsägelsefull inställning. Av de unga männen som konsumerar pornografi är det återkommande att dessa låter sig inspireras av pornografi. Antigen gällande samlagsställningar eller genom att tillsammans med sin partner använda pornografi då den stärker den sexuella upphetsningen, inför eller under samlaget (Nigård 2012: 88).

Studien visade även att det går att urskilja fyra olika teman rörande sexualitet och pornografi; ”Tabu och skammen”, ”Rädsla för den rena relationen”, ”Inspiration i den rena relationen” och ”Spektrum av reflexiva förhållningssätt”. Det första temat menar Nigård är grundat i att de unga männen, i olika stor utsträckning, upplever skam och skuld i samband med sin pornografikonsumtion. De unga männens beskrivning av pornografin är även präglade av en normativ reflexivitet, vilket betyder att den inordnar sig i en socialt accepterad diskurs kring ämnet (Nigård 2012: 89). Det andra temat ”Rädsla för den rena relationen” utgår från pornografins avskildhet från intimitet, som är det som präglar den rena relationen. Detta innebär att den känslolösa och okomplicerade framställningen av sex som finns i pornografin utgör en emotionell motvikt gentemot den intima, rena och känslofyllda relationen (Nigård 2012: 89). Det tredje temat är ”Inspiration i den rena relationen” motsätter sig därmed föregående tema kring rädslan för den rena relationen, då pornografi kan användas som ett kitt i den rena relationen, på grund av dess möjlighet till inspiration i det sexuella samlivet. Det är här viktigt att poängtera att denna typ av pornografikonsumtion endast kan användas ihop med en intresserad partner. Detta gör således att kvinnan i relationen inte är en passiv mottagare utan aktiv åskådare. Det fjärde och sista temat ”Spektrum av reflexiva förhållningssätt” menar Nigård är att ” de unga männen har tänkt över frågan om pornografi i relation till sin egen sexualitet i ett samhälle som förespråkar jämställdhet mellan könen” (Nigård 2012: 90). Här visar de unga männen förståelse av dem själva som subjekt i form av pornografikonsumenter med en positiv syn på pornografins inspirerande sida men en negativ syn på dess förtryckande och objektifierande sida (Nigård 2012: 90).

Avslutningsvis kan delstudie II *Frivillig sexuell exponering på internet* sammanfattas som en undersökning kring unga kvinnors upplevelse kring att frivilligt exponera sig på internet. Argument kring detta är bland annat sökandet av bekräftelse och ett sätt att få bukt med kroppskomplex. Genom att frivilligt exponera sig på internet kan de unga kvinnorna i studien även få kontroll över sitt eget porträtterande, vilket de uppfattar som någonting kvinnorna som medverkar i pornografisk film inte kan (Nigård 2012: 91).

Samtlig forskning framställer bevis som visar på att pornografikonsumtion är vanligt i väldigt ung ålder, vilket i sin tur kan komma att påverka barn och ungdomars föreställningar om sex, kvinnliga kroppsideal och stereotypiska föreställningar om den sexualiserade kvinnan. Sammanfattningsvis går det att konstatera att den tidigare forskningen som framtagits i detta arbete på ett eller annat sätt hänger samman med varandras resultat och resonemang om pornografins inverkan och påverkan på ungdomar, vilket jag tolkar som att forskningen är trovärdig.

5 Teoribildning

I detta avsnitt kommer jag att redogöra för ett antal begrepp som är framstående inom genusvetenskapen och sociologin för att tillsammans med det utvalda materialet kunna besvara uppsatsens frågeställningar. De verk jag har utgått ifrån är *Maskuliniteter* (2008) av Connell och *Intimitetens omvandling* (1992) av Giddens. Giddens hänvisar stora delar av sin forskning kring sexualitet till Foucault. Genom att kombinera flertalet teoretiska begrepp är målet med teoribildningen att visa på hur dessa begrepp genomsyrar varandra och tillsammans bildar en mer övergripande syn på hur genusstruktur, hegemonisk maskulinitet, jagidentitet och kropp; könsroller, makt samt rena relationen och plastisk sexualitet, tillsammans kan bilda ett sammanhängande teoretiskt ramverk. Dessa teoretiska begrepp kan således användas för att analysera hur diskurser kring pornografi bildas utifrån könsroll, makt, identitet och sexualitet.

5.1 Genusstruktur

Genom att se på genus som en inre komplex struktur redogör Connell för hur forskarna Juliet Mitchell och Gyle Rubin tog fram en treenig modell för genusstrukturen. Modellen behandlar maskulinitet i förhållande till en rad relationsstrukturer vars syfte är att ge ett visst grepp om frågor som centreras kring maskulinitet och genus. De två första delarna av modellen är ”relationer byggda på makt” och ”produktionsförhållanden”. Den tredje delen av modellen är ”katexis”, vilket är ett annat ord för emotionell bindning och beskrivs som modellens relevans för mänsklig åtrå. Här menar Connell att de politiska frågor som kopplas till katexisen är; sexuell gemenskap eller tvång samt ömsesidig eller ensidig njutning. Detta har blivit av yttersta relevans inom den feministiska sexualanalysen som diskuterar dessa frågor i samband med heterosexualitetens förhållande till männens dominanta sociala ställning (Connell 2008: 112). Relationer byggda på katexis innebär även att kvinnors sexuella njutning och kontroll över sina egna kroppar åsidosätts på grund av maskulinitetens patriarkala dominans (Connell 2008: 124).

5.2 Hegemonisk maskulinitet

”Hegemonisk maskulinitet kan definieras som den konfiguration av genuspraktik som innehåller det för tillfället accepterade svaret på frågan om patriarkatets legitimitet. På så sätt garanteras (eller förmodas gör det) mäns dominanta position och kvinnornas underordnade” (Connell 2008: 115). Den hegemoniska maskuliniteten är därmed allmänt accepterad, vilket även gör den okränkbar gentemot feministiska motsättningar. Detta beror främst på att maskulinitetens framgång beror på hävdandet av auktoritet (Connell 2008: 115). Denna auktoritet underbyggs och stöds av våld som kan ta sig uttryck i sexuellt förtryck, våldtäkt och mäns våld mot kvinnor i hemmet (Connell 2008: 122), vilket Connell även sammankopplar med begreppen ”obligatorisk heterosexualitet”/”tvångsheterosexualitet”. Dessa begrepp innebär att den hegemoniska maskuliniteten samt den maskulina könsrollen ser på heterosexualitet som norm där män konstant disciplineras in i en hegemonisk heterosexualitet. Denna hegemoni resulterar i sin tur i ett socialt och kulturellt förtryck mot kvinnor som till varje pris ska göra sig sexuellt tillgängliga för männens sexuella begär (Connell 2008: 138).

5.3 Jagidentitet och kropp

Genusrelationer grundar sig emellanåt i frågan rörande autonomi, där autonomi är ett underlag för identitetsskapandet. Processen av identitetsskapandet kan även kallas "jagidentiteten". Det är tillsammans med autonomi och identitetsskapandet som sedan sexualitet utgår ifrån. Det är därmed i sexualiteten en stor del av identitetsfrågan ”vem är jag?” kan ställas och besvaras. Genom att se på dessa aspekter; sexualitet, autonomi och jagidentitet, som utgångspunkter går det att konstatera att den fysiska kroppen kan agera som en spelplan för processen. Exempelvis menar Giddens på att ätstörningar är det moderna samhällets motsvarighet till dåtidens hysteri. Detta beror dels på att kroppen är ett föremål för administrativ makt och dels på att kroppen är

en synlig bärare av jagidentiteten. Identiteten i förhållande till den fysiska kroppen blir därmed kombinationen för hur vi med hjälp av kosmetika, plastikkirurgi och dieter kan besvara samhällets idealföreställningar genom fullständig kroppslig kontroll (Giddens 1992: 35). Medan identitetsbyggandet för kvinnor ofta är kopplade till utseende och känslor, är identitet för män främst kopplat till arbete. Arbetets medförda status och materiella belöningar resulterar således i att den maskulina auktoriteten och makten frodas inom arbetets medgivna förutsättningar (Giddens 1992: 60). Utöver arbetet är även idrottsliga framgångar en tydlig identitetsmarkör för maskuliniteten, som även den är starkt kopplad till prestation (Connell 2008: 95).

5.4 Könsroller

Att utgå ifrån föreställningen om maskulinitet och femininet som en social konstruktion, kan inom forskningen benämnas med begreppen "könsroller" eller "genusrelationer" (Connell 2008: 31). Könsroller innebär att kvinnor och män följer en allmän uppsättning förväntningar som är knutna till deras kön. Enligt detta synsätt finns det alltid den manliga och den kvinnliga könsrollen inom alla kulturella miljöer. Således kan könsroller även tolkas som internaliserade produkter av inläring eller socialisation (Connell 2008: 54). Den tillskrivna könsrollen för män, vilket även kallas maskuliniteten, förknippas med våld, makt och överlägsenhet gentemot kvinnor, vilket producerar och påverkar föreställningar kring könsmaktsordning och genusrelationer (Connell 2008: 95). När man talar om könsroller eller genusrelationer är det dock viktigt att betona det faktum att genus är en föreställning vars tillverkning eller praktik är dynamisk och inte statisk (Connell 2008: 32).

5.5 Makt

Genom att hänvisa till Foucault kan sambandet mellan makt och sexualitet redogöras. Foucault menar på att sexualitet är någonting som skapas inom ramen av makt och hur makt tas i uttryck på individuellt tillika strukturellt plan (Johansson & Lalander 2003: 14). Med andra ord "sexualiteten är en social konstruktion som uttrycks i fält av makt (Giddens 1992: 29). När det kommer till sexualitet och makt är patriarkatet en stor faktor i hur maskulinitet formar normer för sexuella handlingar mellan män och kvinnor, där kvinnokroppen tolkas som en spelplan för maskulint sexuellt övertag (Andreasson 2003: 34). Kvinnors sexualitet kan även ses som en spegelbild och bekräftelse av mannens begär (Johansson & Lalander 2003: 12). Enligt Giddens kan kvinnor använda sex som ett medel för kontroll vilket resulterar i att istället för att se till könsrollerna som bestämmande av vem som har makt, se till sexualitet och den sexuella akten som den "verkliga" metoden för kontroll och makt (Giddens 1992: 68). Den kvinnliga sexuella makten, som kan härledas av kvinnors längtan till sexuell njutning kan dock komma och tolkas som onaturlig, då den går emot den hegemoniska maskulinitetens auktoritet och makt (Giddens 1992: 29).

5.6 Rena relationen och plastisk sexualitet

Under 1800-talet skedde ett fokusskifte som gick från föreställningen om äktenskapet tillika barnafödelse som motiv för sexuella akter och sexualitet till sexualiteten som uttryck för romans. Detta fokusskifte kallar Giddens för den plastiska sexualiteten (Giddens 1992: 31). I sin tur ledde även den plastiska sexualiteten till fokus förflyttades från "sexualitet inom äktenskapets ram" till "sexualitet inom ramen för den rena relationen", där den rena relationen präglas av en ömsesidig och jämställd autonomitet mellan könen i en relation (Giddens 1992: 58). Fokusskiftet bidrog därmed till kvinnans rätt till sin egen sexuella lust, vilket i sin tur är en grundläggande faktor till intimitetens rekonstruktion (Giddens 1992: 154). Giddens menar på att intimitetens omvandling och den plastiska sexualiteten tillsammans tillhandahåller de villkor som skulle kunna leda till försoning mellan könen (Giddens 1992: 137), då balansen mellan personliga gränser och sensivitet är en maktbalans då "den rena relationen, med sitt löfte om intimitet, är beroende både av kvinnors ökande självständighet och av den plastiska sexualiteten" (Giddens 1992: 88).

6 Analys

I detta avsnitt redogör jag för analysen av materialet. Analysen kommer således presenteras utifrån studiens fem frågeställningar. Jag har valt att utgå från frågeställningarna och inte de olika teoretiska utgångspunkter som blivit redovisade. Syftet med detta är för att se hur ungdomarna i det valda materialet resonerar och positionerar sig i deras relation till och erfarenheter av pornografi. Jag har däremot valt att begränsa de teoretiska utgångspunkterna så att materialet endast analyseras utifrån teorierna en gång. Inledningsvis går det att redogöra för den övergripande diskursen i materialet genom att se till filmernas titlar; *Porrskadad – Tjejer* och *Porrskadat 2.0 – Killar* då titlarna uttrycker en kritisk diskurs som pekar på att pornografikonsumtion kan vara skadligt.

6.1 Vilka diskurser om könsroll framträder i respektive material?

I frågeställningen om könsroller har jag valt att fokusera på de teoretiska utgångspunkterna hegemonisk maskulinitet och könsroll. Genom att kombinera dessa två utgångspunkter kan en mer kompletterande och fullständig analys göras. Syftet med detta är för att se vilka diskurser kring könsroll och pornografi som finns i materialet.

6.1.1 Analys av könsroll i *Porrskadad – Tjejer*

Genom att analysera materialet utifrån teoribildningen av begreppet könsroll kan vi se att ett genomgående tema i intervjuerna med tjejerna är hur de följer allmänna förväntade könsroller. Många av dem beskriver således deras tidigare relationer som psykiskt skadliga då de känt oförmåga att leva upp till rollen som den sexualiserade kvinnan. Samtliga som berör detta menar att föreställningen hos före detta partners har kommit från pornografin. Ett exempel på detta ser vi i person [B] och hennes resonemang ”Det var i mitt huvud [...] Det slutade handla om mig helt och hållet [...] tänker han på något porrfilmsscenario nu, önskar han att jag var si eller så [...], så jag kunde inte ha sex med honom och det var som att min sexualitet blev helt förminskad av att jag visste om det här [hennes pojkväs pornografikonsumtion]”. Även person [E] beskriver detta som ett problem då hon som mörkhyad menar på att många män har en viss förväntning på hur man ska vara som mörkhyad tjej. Hon berättar om gånger hon varit på krogen, på jobbet eller i skolan och där hon ständigt fått höra att personen i fråga aldrig varit med någon mörkhyad, vilket får henne att känna sig som ett experiment som konstant måste vara erotisk och sexuell. Hon beskriver hur detta får henne att känna sig som någonting män kan få välja, som om hon vore en måltid. I denna beskrivning om vilka förväntningar som finns inom de socialt konstruerade könsrollerna kan vi se diskurser om ”hur man ska vara” utifrån patriarkatets förväntade handlingar.

Rörande diskurser kring könsroller kan vi även utifrån den hegemoniska maskulinitetens teoribildning se hur flertalet av tjejerna i intervjun resonerar kring att ständigt vara sexuellt tillgängliga. Exempelvis säger en av tjejerna ”Vi hade ju inte sex på ett tag, sen när vi väl hade det så var det enda jag kunde tänka på var att nu tänder han på att, ja att jag gjorde mig till, och efter ett tag accepterade jag det och kunde ha på mig sexiga underkläder”. Genom att träda in i denna roll, där [D] menar att hon gjorde sig till, anpassar hon sig till hennes pojkväs sexuella begär genom att själv göra sig sexuellt tillgänglig i denna roll hon spelar. Även [G] pratar om denna roll hon tog på sig i sitt förhållande med hennes pojkvän. Hon berättar i intervjun att hon sätter upp en sorts fasad av att vara en stark kvinna som skiter i hur hon ser ut samtidigt som hon menar att det bara är en falsk fasad då hon i slutändan varje gång anpassar sig till hennes sexuella partners genom att ha ”fixat håret så det ligger fint på kudden och fixat bh:n och till och med gjort mina bröstvårtor lite styva”. Återigen, precis som [D] anpassar sig [G] utifrån den manliga åtrån. Eftersom den hegemoniska maskuliniteten fortsätter att vara allmänt accepterad och immun mot

feministiska motsättningar beskriver många av tjejerna i intervjun att hur mycket de än motsätter sig det manliga begäret och de implicita förväntningarna så är det svårt att inte låta sig påverkas av maskulinitetens hegemoni.

6.1.2 Analys av könsroller i Porrskadat 2.0 – Killar

Genom att undersöka hur könsroller genomsyrar diskurser i materialet *Porrskadat 2.0 – Killar* kan vi genomgripande se hur killarna i intervjuerna främst belyser sina egna förväntningar på dels samlag och sexuella handlingar men också på kvinnoideal, både rörande utseende men även rörande beteende. Person [E] beskriver hur han i ung ålder började kolla på pornografi och därmed påverkades väldigt mycket av hur samlag ska vara, han pratar om förväntningar både kopplade till utseende men också kopplade till beteende. Pornografin förmedlade således hans bild av hur kvinnor ska vara. Detta resonerar han senare i intervjun kring och menar att det tog lång tid innan han ifrågasatte de internaliserade allmänna förväntningarna på hur kvinnor ska vara och se ut och därmed aktivt försökte arbeta bort. Han beskriver hur han i ung ålder tänkte att ”sex ska innefatta allting och alla människor är bekväma med det här”. En liknande diskurs stöter vi på senare i intervjun där person [C] beskriver hur ”Dom där bilderna stannar kvar i huvudet och hur dom kvinnorna ser ut, de är renrakade eller på ett visst sätt hur de betar sig”. Rörande könsroller och de förväntningar unga människor indoktrinerar in i går även att finns hos person [I]. [I] identifierar sig själv som homosexuell och inleder sin intervju med att beskriva hur han som yngre aldrig ifrågasatte sin sexualitet och därmed tog förgivet att han var heterosexuell. När han i senare ålder kom i kontakt med gaypornografi förklarar han hur denna reproducerar olika könsroller. Inom gaypornografin är det väldigt vanligt att den yngre personen alltid har någon form av sexuellt underläge, vilket i sin tur ledde till att [I] kände sig tvungen att även han inta den rollen. Här kan vi se att även [I] talar om en specifik roll när det kommer till sina egna sexuella erfarenheter, precis som [D] och [G] i *Porrskadad – Tjejer*. Person [I] motsätter sig senare detta och beskriver hur han inte vill anta en specifik sexuell roll men ”att applicera den formen av könsrollstänk, på homo- och bisexuella gör det enkelt för resten av samhället, då det är någonting de kan relatera till”. Många av killarna i intervjun berättar också om hur pornografin har påverkat deras syn på kvinnor då de kan förvänta sig den underordning och underkastelse från tjejer som pornografin framställer.

Genom att analysera materialet utifrån den teoretiska utgångspunkten hegemonisk maskulinitet finns det två olika perspektiv som blir synliga i materialet. Dels är det hur den hegemoniska maskuliniteten har lett till att killarna inte behöver ställa några krav på sin egen sexualitet eller att de inte behöver ifrågasätta hur tjejerna i pornografisk film blev behandlade. Den andra aspekten finner vi hos person [B] som beskriver hur han som ung hade mycket kontakt med pornografi, men det var alltid tillsammans med kompisar, själv ägde han inga pornografiska filmer eller tidigare. Han berättar hur hans vänner uppfattade honom som konstig och hur det ledde till att han själv ifrågasatte sitt beteende. Person [B] erfarenheter blir därför ett motstånd gentemot den hegemoniska maskulinitetens indoktrinerade könsroll att konsumera pornografi.

6.2 Vilka diskurser om makt framträder i respektive material?

I frågeställningen om makt har jag valt att fokusera på den teoretiska utgångspunkten makt. Syftet med detta är för att se vilka diskurser kring makt och pornografi som finns i materialet.

6.2.1 Analys av makt i Porrskadad – Tjejer

I *Porrskadad – Tjejer* förekommer knappt maktbegreppet explicit i intervjuerna men makt som diskurs genomsyrar alla intervjuer då alla tjejer beskriver hur de ständigt varit underordnade killen under samlag genom att ständigt anpassa sig till sin sexpartners viljor och begär. Dessa viljor och

begär menar tjejerna främst kommer från deras partners pornografikonsumtion. Ett sätt för tjejerna att då återfå makten har varit att avsluta förhållandet. Detta blir ett bevis på hur sexualiteten och det sexuella livet utgör former av makt. Inom denna teoretiska utgångspunkt för analysen blir det tydligt hur den patriarkala strukturen formar normer för vad sex är och hur sex ska vara. Person [F] är den som lyfter upp maktbegreppet och viljan till kontroll. Hon beskriver sin relation till sexualitet, makt och pornografi som följande:

Det är hemskt, jag kan se det utifrån, jag fattar inte vad jag håller på med och ändå ligger jag men den här mannen som inte tillfredsställer mig, för jag njuter så himla mycket av att vara objekt, så enkelt är det någonstans, jag njuter av att bli åtrådd, inte på ett som är jämlikt utan på ett sätt som har med makt att göra, som handlar om att jag är i underläge, och i det underläget känner jag att jag nästan har en makt, som gör att jag hamnar i överläge, för att det är jag som styr, med i slutändan är det ändå inte det. I stunden är det jag som styr, i stunden är det jag som är subjektet, som vet hur jag ska dra trådarna för att förföra någon. I den sexuella akten, så gör objektifierandet mig extremt liten och sårbar och trasig.

Här blir det tydligt att person [F], likt den teoretiska utgångspunkten för makt, försöker återfå kontroll över situationen genom att anta sin roll som objekt och äga den. Hon berättar hur hon ”nästan har makt” men ändå inte. I slutändan är hon fortfarande objekt och undergiven och hennes kropp blir därmed en spelplan för maskulint begär. Trots teorier kring den sexuella akten som den verkliga metoden för kontroll kan detta statuera som exempel på hur det ser ut i praktiken.

6.2.2 Analys av makt i Porrskadat 2.0 – Killar

Ett sätt att se hur den strukturella makten formar normer för sex är genom att analysera hur person [G] beskriver sin egna roll som makthavare. Han beskriver hur det var att komma i kontakt med insikten om han egna privilegier, vilket kan hade svårt att acceptera, han försökte därför förneka den patriarkala makt han tillskrivs utifrån sin könsroll. ”Jag liksom växte upp med att göra hela tiden att det finns olikheter mellan män och kvinnor och att det är olika rättigheter och jag måste erkänna att [...] det var svårt att acceptera att jag har ett större privilegium än någon annan men med åldern så är det verkligen någonting som jag kommit till insikt med, att jag har större privilegium än vad kvinnor har och den insikten är ju rätt skrämmande”. Person [D] berättar om hur han på grund av sin pornografikonsumtion har valt en viss typ av pornografi utifrån kvinnoideal, vilket också är ett bevis på hur den överordnade maskuliniteten innefattar makt i att kunna välja vilken typ av pornografi som är upphetsande och åtråvärd. Dessa typer av föreställningar påverkar även person [F], som redogör för hur pornografien fick honom att ifrågasätta sin flickväns utseende och sexuella beteende, då hon inte levde upp till den bilden av vad som är attraktivt. Här blir det autonoma och fria valet en spegelbild av vad som är makt och vad denna makt innebär och kan resultera i.

6.3 Vilka diskurser om identitet framträder i respektive material?

I frågeställningen om identitet har jag valt att fokusera på den teoretiska utgångspunkten jagidentitet och kropp. Syftet med detta är för att se vilka diskurser kring identitet och pornografi som finns i materialet.

6.3.1 Analys av identitet i Porrskadad – Tjejer

I diskurser om identitet i förhållande till pornografi genomsyras materialet av en stark sammankoppling mellan identitet och kropp. Många av tjejerna beskriver hur tankar och komplex till deras kropp, utifrån sin sexpartners föreställningar av vad som är åtråvärt och attraktivt, kom att forma synen på sig själva. [D] beskriver hur hennes partners

pornografikonsumtion påverkade. ”Den smärtan, det går liksom inte att förklara hur ont det gjorde, och just att han visste hur mycket jag hatade det och hur osäker jag var på mig själv gjorde att jag kände mig fulast i världen typ”, detta är ett bevis på hur det fysiska utseendet är starkt relaterat till jaget. Hon fortsätter senare i intervjun att tala om hur hennes pojkvän upprepade gånger kunde be henne klä sig på ett visst sätt inför samlag vilket fick henne att känna ”varför ska man göra sig till, varför ska inte jag räcka till som jag är?”. Person [A] förklarar hur hennes självbild blev allt sämre i hennes förhållande med sin pojkvän som konsumerade pornografi, hon pratar om att det var omöjligt för henne att slappna av och njuta av samlaget då hon konstant var medveten om hur hennes kropp såg ut i olika vinklar, hur bröstet rann ut i armhålorna när hon låg ner. Hon jämförde sig med kropparna han satt och ruskade till och just eftersom hennes kropp inte såg ut som kvinnorna som medverkar i pornografi kände hon sig otillräcklig, hon beskriver det med orden ”min kropp ser inte ut så och därför är den inte tillräcklig för honom. Och eftersom jag älskar honom och han är tillräcklig för mig, så blir jag inte tillräcklig för mig själv heller”. Här blir uppfattningen om den egna kroppen förenat med uppfattningen om självbilden, det vill säga jagidentiteten. Person [B] förklarar i en del av intervjun hur pornografikonsumtion påverkat hennes bild av män i hennes närhet. Hon beskriver hur hennes bild av hennes pappa förändrats ”Min pappa, kollar han på porr? [...] Hur kommer det påverka hur han ser på mig, hur han ser på mina kompisar?”. Återigen är pornografikonsumtionen någonting som påverkar tjejernas bild av sig själva. [F] resonerar följande när hon talar om sin relation till hennes egen kropp och hur medveten hon blir om den i samlagssammanhang ”hur mycket jag än försöker intala mig själv eller försöker lära mig eller hur mycket feminist jag än är så har jag ändå åtstörningar, jag är ändå så jävla, jävla, jävla skadad av vad min kropp ska vara för den manliga blicken”. Här tar [F] upp sin åtstörning som ett tecken på hur hon har påverkats och tagit psykisk och fysisk skada av sina sexuella erfarenheter med män.

6.3.2 Analys av identitet Porrskadat 2.0 – Killar

I materialet går det att uttyda vissa förhållningssätt till både beteende och kroppar som killarna belyser. Person [C] talar om sin identitet i förhållande till att han ”kollade mycket på porr för att man upptäckte sig själv”, vilket är ett bevis på hur autonomin och jagidentiteten formas i förhållande till pornografikonsumtion. Person [F] beskriver hur hans pornografikonsumtion gav honom åsikter och tankeföreställningar som kanske inte var hans egna, han säger i intervjun att ”Jag tror jag definitivt att jag påverkats av vad som är sexigt inom porren, det är kanske inte mina egna åsikter och jag kanske inte hade haft dem om jag inte hade konsumerat porr”. Person [I] beskriver även han hur hans identitet påverkats av pornografi ”Ja, först var det till stor del porren och det samhälle som skapats genom den som fick mig att få tro större delen av mitt liv att jag var heterosexuell”. Detta är ett tydligt exempel på hur den heterosexuella pornografin utgör föreställningen om identiteten som heteronormativ utifrån maskulinitetens indoktrinerade konstruktioner. Rörande hur pornografin har påverkat killarnas syn på kroppen genomsyras materialet av de överkliga kvinnoideal som pornografin förmedlar. Exempelvis beskriver [E] problematiken som sådan ”Jag tror jag påverkades väldigt mycket av den typen av kvinna man försöker framhäva i porr väldigt mycket, stor byst, väldigt smal midja, oftast ganska stor rumpa, det påverkade mig och min bild på hur kvinnor ska vara”. Här ser vi även hur kroppen sammankopplas med identitet i diskursen då [E] förenar utseende med identitet av ”hur kvinnor ska vara”, inte enbart se ut. Även person [B] beskriver ”Om hon inte har den här sortens bröst är hon inte tillräckligt kvinnlig, rätt typ av hår, hudton. Ja det är så min syn förändrades”. Person [G] beskriver hur diskursen i förhållande till pornografi bildas utifrån de kroppsideal som pornografin förmedlar. ”Det [pornografikonsumtionen] har ju påverkat mig så pass så att jag förväntar mig onaturliga ideal, jag förväntar mig att tjejer ska se mer perfekta ut än vad man egentligen kan se ut”.

6.4 Vilka diskurser om sexualitet framträder i respektive material?

I frågeställningen om sexualitet har jag valt att fokusera på de teoretiska utgångspunkterna den rena relationen och plastisk sexualitet samt genusstruktur. Syftet med detta är för att se vilka diskurser kring sexualitet och pornografi som finns i materialet.

6.4.1 Analys av sexualitet i *Porrskadad – Tjejer*

Genomgående för diskursen i materialet *Porrskadad – Tjejer* är hur deras partners pornografikonsumtion påverkat deras förhållanden, konsumtionen har i alla historier lett till att förhållandet har tagit slut. Detta kan vi se i följande citat, där den rena relationen inte gått att uppnå enligt tjejerna. Person [B] förklarar det som sådant att ”Jag försökte rationalisera kring det och bara [tänka att] det är inte på riktigt, det har ingenting med vår relation att göra, det har ingenting med vårt sexliv att göra, men det, jag kunde liksom inte rent känslomässigt komma dit”. Hon fortsätter senare i intervjun att beskriva hur pornografikonsumtionen påverkade henne utifrån ”Hade inte jag fått reda på det, eller upptäckt det, så hade vi kanske fortfarande varit tillsammans. För det [pornografen] påverkade min syn på honom, och på oss och vår relation så mycket att jag kunde inte komma över det”. Detta är därmed ett bevis på hur den rena relationen, präglad av intimitet och jämlikhet, påverkades av pornografen där det tillslut inte gick att upprätthålla ett förhållande.

Genom att se till den teoretiska utgångspunkten genusstruktur går det även att konstatera att idealet av den ömsesidiga och sexuella gemenskap som är eftertraktad åsidosätts utifrån den emotionella bindningen, som katexis grundas på. Rörande den ömsesidiga njutning är ett återkommande tema för diskursen hur tjejerna ofta behövt anpassa sig genom att ta sig an roller de egentligen inte är bekväma med, eller som inte stämmer överens med vilka de är, endast för att tillfredsställa sin sexpartner. Här uppstår en form av sexuellt tvång i att åsidosätta sig själva och deras sexuella njutning. Exempelvis i uttalande som ”nu tänder han på att, ja jag gjorde mig till” av [D] och ”Du [sexpartner] knullar med den här bilden av mig [...] som en skådis” av [F], hon förklarar sedan hur denna rollen hon tar på sig bildar en oerhörd frustration inom henne. Avslutningsvis går att konstatera att ingen av tjejerna påstår sig ha haft en jämlik eller ömsesidig kärleksrelation, vilket delvis beror på deras partners pornografikonsumtion.

6.4.2 Analys av sexualitet i *Porrskadat 2.0 - Killar*

Ett sätt att se på hur teoribildningen av den rena relationen och plastiska sexualitet påverkas av pornografi redogör [F] när han beskriver följande ”Eftersom de flesta killar, eller i alla fall många, jag ska inte generalisera, men många killar tror jag bara onanerar när de kollar på porr, så blir det där totalt sammankopplat i hjärnan och det är det, att tillslut går det väldigt långt, att man inte ens kan få stånd av en riktig kvinna utan det måste vara porr”. I detta uttalande kan vi se hur pornografikonsumtion kan komma att påverka möjligheten till en ren relation och intimitet på grund av konnotationen sexuell njutning och pornografi. Även person [B] hur hans uppfattning av pornografi går långt ifrån vad som kännetecknar en ren relation och den plastiska sexualiteten, han menar att pornografi ”det är bara exploatering, speciellt nu för tiden så är det unga tjejer som blir exploaterade, tonåringar i tonårsporr och de blir utnyttjade”.

Ett sätt som både den rena relationen och katexis kan påverkas av pornografi är bilden av vad pornografen sänder ut för meddelanden rörande den existerande relationen där person [H] redogör för ”sen tror jag att ens eget förhållande till sex med en partner, så tror jag att man, att jag snarare blivit mer begränsad än öppnad av pornografi, vilket jag tycker är väldigt spännande för det skulle kunna vara någonting som öppnade många dörrar men att det är någonting som begränsar istället”. Här kan föreställningen eller längtan efter den rena relationen påverka bilden av vad pornografen innebär för individen utifrån pornografens avsaknad av emotionell bindning.

6.5 Framträder skillnader i diskurserna i respektive material?

Utifrån arbetets frågeställning rörande skillnader i diskurserna i respektive material kommer en jämförande diskussion redogöras för med syftet att se hur diskurserna i det valda materialet skiljer sig åt. Här kommer fokus ligga skillnader i hur tjejerna och killarna i filmerna redogör för sina uppfattningar och erfarenheter av pornografi samt hur de positionerar sig i förhållande till pornografi.

6.5.1 Framträdande skillnader utifrån diskurser om könsroll

Genom att analysera materialet utifrån könsroll som teoretisk utgångspunkt kan vi se hur olika diskurser bildas rörande faktorer som jämställdhet och jämlikhet. Samtidigt som majoriteten av tjejerna beskriver pornografi som förtryckande och sitt förhållande till pornografikonsumtion som en avgörande faktor i ett förhållande, så är det relativt få av killarna som berör just ämnet jämlikhet eller jämställdhet. Detta skulle kunna vara ett tecken på att killarna främst ser sig själva som aktiva konsumenter eller betraktare. Med detta menar jag att killarna är väl medvetna om att dem tittar på en film, någonting som inte är verkligt, men den aktiva delen i detta leder till en subjeksposition. Genom att se sig själva som konsumenter tillika betraktare så avhumaniseras pornografins innehåll. Detta resonemang går att hitta i en av intervjuerna där killen berättar hur måendet förändras efter han har fått utlösning när han kollar på pornografisk film genom att han sitter och tittar på något som för det objektiva ögat är absurt, men att han under själva masturberingen accepterar de obscena skådespeleri han tar del av.

Till skillnad från killarnas relativt neutrala inställning till pornografi, där det i många fall inte framgår i materialet huruvida deras maskulinitet eller könsroll riktigt påverkas av pornografi och pornografikonsumtion är det allt mer tydligare i *Porrskadad – Tjejer*. Här talar samtliga tjejer om hur pornografiska bilder och film påverkar deras uppfattningar om sig själva. Ett exempel som behandlades i analysen och som är en tydlig skillnad är den roll som många av tjejerna tar upp, det vill säga att dem under den sexuella akten antar en typ av roll, ett typ av skådespeleri, för att tillfredsställa sin sexpartner. Här blir det därmed tydligt hur tjejerna påverkas av pornografisk film i den bemärkelsen att det påverkar deras sexliv och deras sexuella prestationer. Detta är någonting över huvud taget som inte framgår i intervjuerna med killarna, det vill säga att deras egna sexuella prestationer påverkas av hur maskuliniteter framställs inom pornografin. Detta tolkar jag även som ytterligare ett argument för den manliga konsumenten som betraktande subjekt och den kvinnliga konsumenten eller passiva betraktaren som objekt, och där med löper en större risk att bli påverkade av bilden på kvinnan som framställs inom pornografin.

6.5.2 Framträdande skillnader utifrån diskurser om makt

Rörande diskurser i materialet om makt är det tydligt hur hela *Porrskadad – Tjejer* genomsyras av viljan till egen kontroll, dels kontroll i den sexuella akten och även kontroll i sin relation till män i samhället. Genom att återkommande nämna ord som underordning, förminskning och att vara otillräcklig positionerar sig tjejerna som undergivna, vilket är en positionering som är ofta återkommande i pornografisk film. Tjejer bekräftar även detta genom att mena på att de ofta blir objekt utifrån mäns föreställning av den sexuella och erotiska kvinnan, som även denna uppfattning konstrueras och reproduceras inom pornografibranschen. Till skillnad från tjejerna i materialet lyfter inte många av killarna sin egen position som makthavare. Exempelvis lyfter ingen hur pornografin påverkar deras sexliv utan enbart hur pornografin påverkar deras kvinnosyn genom opppnåeliga ideal och sexuella beteenden. Däremot bör tilläggas att relativt många av männen pratar om sig själva som medvetna om pornografins problematik i form av orealistiska förväntningar och exploatering av kvinnor, framförallt yngre tjejer. En av killarna tar upp hur

absurt det är att faktiskt se en ung flicka i princip bli gruppvåldtagen på film och ändå inte ifrågasätta pornografins syfte och funktion, eller aktivt välja bort att konsumera pornografi. Det bör här tilläggas att det inte framgår i materialet huruvida killarna konsumerar eller inte konsumerar pornografi, men det går inte heller att utläsa ett aktivt motstånd gentemot det.

Här kan vi återigen se hur tjejernas och killarnas diskurser rörande makt skiljer sig åt då tjejerna kontinuerligt tar upp sin egen position som underordnad och sexualiserad utifrån den manliga blicken medan killarna snarare positionerar sig som makthavare genom att uttrycka deras möjlighet till val av pornografi och dominanta position under sexuella akter.

6.5.3 Framträdande skillnader utifrån diskurser om identitet

Som redan framgår i analysdelen rörande pornografi och identitet centreras diskursen kring kropp. Vad kroppsideal som framställs och reproduceras i pornografin påverkar ungdomarna. Det ska här tydliggöras att det endast är tjejerna i materialet som aktivt tar åt sig dessa kroppsideal och tolkar sig själva som fula och otillräckliga, vilket i sin tur leder till psykisk ohälsa, främst i form av ätstörningar. Dessa kroppsideal som pornografin förmedlar påverkar således även killarna men deras diskurs skiljer sig markant från tjejernas. Istället menar killarna att idealen påverkar deras syn på kvinnokroppen, att de här får orealistiska föreställningar om könsroller och vad som är attraktivt eller inte. Medan relativt många av tjejerna pratar om sin kropp som någonting som är starkt sammankopplat med identiteten finns detta inte alls i killarnas diskurs kring ämnet. Tjejerna menar således att tanken av att de sexuellt och utseendemässigt inte är tillräckliga för sina sexpartners, blir därmed inte heller deras jagidentitet det. Här kan vi se tydliga mönster på hur kroppen på ett negativt sätt påverkar hur tjejerna i materialet ser på sig själva utöver det kroppsliga.

Som jag lyft tidigare så saknas även diskurser om prestation och egna kroppskomplex när det kommer till *Porrskadat 2.0 – Killar* vilket är intressant då det spår på uppfattningen av att pornografin inte är någonting som berör killarna som objekt. Utifrån materialet går det inte att uttyda vilken typ av pornografi killarna främst konsumerar eller vilken typ av maskulinitet som framställs, men genom att jämföra med tjejerna, som genomgående pratar om förhållandet till den egna fysiska kroppen, så uppdagas inga kroppskomplex eller tvivel på egen prestation. Med tvivel på egen prestation i relation till identitet så resonerar jag som sådant att ingen av killarna ställer sig osäkra eller ifrågasättande till deras egen möjlighet att få sin sexpartner att njuta så som i pornografisk film. Genom att inte ta åt sig av, inte bara kvinnoideal, utan även mansideal återkommer tanken kring den manliga konsumenten som enbart subjekt betraktare, vilket skulle kunna tolkas som att pornografi för de unga männen i intervjuerna endast är njutning och inte alls kopplat till deras egna sexliv. Denna tanke är därmed ytterst skild från tjejernas diskurs kring pornografi och identitet då pornografin aktivt påverkar deras sexliv.

6.5.4 Framträdande skillnader utifrån diskurser om sexualitet

Genom att se till diskurser kring sexualitet och pornografi går det att fastställa utifrån analysen av materialet att flertalet av tjejerna beskriver hur deras partners pornografikonsumtion har påverkat förhållandet till det sämre vilket har resulterat till att förhållandet har avslutat. De identifierar således problemet både utifrån de kvinnoideal som pornografin förmedlar, men även hur avståndet från den emotionella bindningen, med intimitet som löfte, ökar när dem varit tillsammans med en pornografikonsumerande partner. Deras erfarenheter, inte endast av pornografi, utan även av den maskulina könsrollen har påverkat deras syn på män i största allmänhet. Diskurser förmedlar således ett tydligt avståndstagande och i vissa fall avsmak för män. Vi kan här se hur pornografin infiltrerar stora delar av tjejernas välmående och

förhållningssätt till det andra könet. Genom att sätta detta i kontrast till killarnas diskurser kring ämnet så går det att se att ingen av killarna tar upp huruvida pornografikonsumtionen har påverkat deras syn på sina egna förhållanden. Ett undantag finns med tanke på att en av killarna berättar hur han började ifrågasätta sin flickväns utseende och resonerade kring att vissa killar kan få svårare att ha samlag med en tjej på grund av pornografins budskap och ideal. Detta behandlar dock inte diskurser kring den rena relationen eller katexis, vilket är ett återkommande problem för tjejerna i *Porrskeadat – Tjejer*. En av dessa tjejer talar även om att de upplever en rädsla för intimitet hos sin partner då han tenderar till att vilja uppleva ett mer pornografiskt inspirerande sexliv.

Någonting som är återkommande i *Porrskeadat 2.0 – Killar* är det faktum att många beskriver hur deras pornografikonsumtion startade i ung ålder. Vilken exakt ålder för respektive kille framgår inte, men en förklarar att hans konsumtion började någon gång kring puberteten. Troligtvis påverkar den unga åldern det generella synsättet genom att som ung ofta exponeras för sexualiserade bilder av kroppsnormativa och attraktiva kvinnor både i form av pornografiska filmer eller bilder, men också i form av reklamer, kanske främst reklam för mode och underkläder. I detta uppstår en form av indoktrinering i socialt konstruerade föreställningar kring maskulinitet kontra femininet och de förväntningar dessa innebär.

6.6 Resultatsammanfattning

Den mest framträdande diskursen rörande könsroll i intervjuerna är de allmänna förväntningarna på hur kvinnor ska se ut och hur de ska bete sig som pornografins förmedlar. Rörande könsroller är kvinnoidealet centralt hos både tjejerna och killarna i materialet. Tjejer i materialet positionerar sig således som underordnade den hegemoniska maskulinitetens föreställning om kvinnan som ständigt sexuellt tillgänglig. Samtliga exempel som jag lyfte i analysen av tjejerna redogör för hur dessa diskurser således påverkat bilden av dem själva och bidragit till objektifierandet och sexualiserandet av kvinnan i allmänhet. Resultatet är att den pornografiska diskursen förmedlar föreställningar om sexuell och auktoritär maktlöshet för kvinnor.

Tjejerna i materialet redogör för pornografins förmedlande av maktdiskurser genom att peka på hur deras egna sexuella samliv påverkats. Här menar tjejerna att deras sexpartners pornografikonsumtion har lett till att tjejerna känt sig underordnade deras sexpartners viljor och begär, vilket är någonting som ofta är förekommer i pornografisk film. Hos killarna ligger fokus snarare på hur konsumtion av pornografi har lett till en större sexuell autonomitet i form av att aktivt kunna välja olika typer av pornografi utifrån personlig smak. Resultatet i denna del av analysen visar därmed hur pornografins maktdiskurser påverkar ungdomarna på två olika sätt.

Rörande resultatet av hur pornografins diskurser påverkar ungdomarna med identitet som utgångspunkt går det att i analysen konstatera att identitet hos tjejerna är starkt förknippade med den fysiska kroppen och jaget. Samtliga tjejer i materialet redogör för hur pornografisk bild och film påverkat deras självbild på ett negativt sätt. Detta är även framträdande hos killarna i materialet som menar på att pornografien förmedlar en tydlig norm för både kvinnors utseende och beteende. Dock redogör även några av killarna för hur pornografien påverkar deras identitet genom att de ser sig själva som pornografikonsumenter. Detta innebär att killarna positionerar sig som betraktande subjekt medan tjejerna återigen positioneras som dynamiska objekt, starkt påverkade av pornografins budskap.

När det kommer till hur pornografins diskurser påverkar tjejernas syn på sexualitet går det att i analysen fastställa att pornografien är ytterst bristfällig att förmedla bilden av den rena relationen

och katexis. Samtliga tjejer i intervjuerna som lyfter sina egna förhållanden med en pornografikonsumerande partner redogör för hur konsumtionen påverkade deras sexliv samt förhållande så pass mycket att dem tillslut avslutade sina relationer. Resultatet av detta blir således att den pornografiska diskursen i förhållande till sexualitet förmedlar bilden av sexuella handlingar som varken emotionella eller ömsesidiga. Även fast en av killarna i materialet lyfter hur pornografin påverkat hans förhållande kretsar killarnas diskurser främst om hur deras pornografikonsumtion startat i ung ålder, vilket kan tolkas som att pornografins diskurser rörande sexualitet lett till en indoktrinering i vad sexualitet och samlag är och ska vara snarare än att deras pornografikonsumtion haft en direkt inverkan på deras förhållanden.

7 Diskussion

7.1 Diskussion

Genom att se till hur analysen av materialet för denna uppsats förhåller sig till den tidigare forskning som jag redogjort för i arbetet går det att konstatera att pornografin tenderar att ha en negativ inverkan på ungdomar. Detta redogörs tydligt i analysen av materialet, där det framgår som allra tydligast i *Porrskadad – Tjejer*. Likt resultat i tidigare forskning som presenterats i detta arbete går det här att fastställa att tjejer ställer sig mycket starkare kritiska till pornografi än killar (Alin & Stigberg 2016: 69). Detta går även att hitta i studien av Hammarén och Johansson där 34,6% av tjejerna i studien hade en mycket negativ inställning till pornografi, medan killarnas resultat av samma fråga var 6,4% (Johansson & Hammarén 2006: 38). I analysen går det att resonera på ett djupare mer kvalitativt plan varför det må vara så. I analysen framgår det tydligt hur pornografisk film och dess diskurser den förmedlar påverkar könsroll, makthavande, identitet och sexualitet. Den tidigare forskningen berör även hur pornografin påverkar ungas syn på sex där pornografikonsumenter tenderar att ha en mer liberal syn på sex överlag. Detta kan resultera i ett sämre konsekvenstänk när det kommer till samlag som i sin tur spår på stereotypiska föreställningar om underordning och maktutövande (Alin & Stigberg 2016: 69). Den problematik som tas upp i den tidigare forskningen om pornografi som den främsta källan till inspiration och kunskap om sexuella aktiviteter framgår däremot inte i materialet, men pornografins diskurser kring kroppsideal och sexuella beteenden är ett återkommande tema i filmerna. Här blir det även tydligt hur killar, som är de främsta konsumenterna av pornografi, även dem i enlighet med materialet, blir starkt påverkade av föreställningar kring den sexualiserade och objektifierade kvinnan.

I avhandlingen *Pornografi och sexuell exponering bland unga män och kvinnor (2012)* av Pernilla Nigård visar resultatet att manliga pornografikonsumenter kan delas in i tre subgrupper; acceptans-, motstånd- och ambivalensgruppen (Nigård 2012: 88). I materialet går det inte att kategorisera in någon i acceptansgruppen, utan killarna går således in under motståndgruppen, då killarna överlag ställer sig kritiska till pornografi och dess budskap. Även fast inte alla killar explicit ställer sig emot deras egen pornografikonsumtion tyder deras uttalanden på en medvetenhet kring pornografins konsekvenser på dels ett individuellt tillika strukturellt plan. Alla tjejer i materialet uttrycker sitt ogillande för pornografi vilket även det går hand i hand med forskningsresultaten om huruvida pornografi är förnedrande, där Johansson och Hammaréns studie visar på att 48,0% av de medverkande tjejerna höll med påståendet. Det går här att se ett samband kring tjejernas mer kritiska syn och killarnas mindre kritiska syn på pornografi och det faktum att tjejer överlag finner pornografi mer förnedrande än killar, där killarnas resultat var 18,9% i studien. Rörande materialets användbarhet som läromedel i förhållande till skolans mål som redogörs för i den nuvarande läroplanen från 2011 kan materialet användas som en källa för information och kunskap av hur pornografi till mångt och mycket har bristande respekt för människors egenvärde, motsätter sig en etik grundad på kunskaper om mänskliga rättigheter samt hur pornografin förmedlar budskap om en acceptans för kränkande behandling.

Då skolans mål är att behandla dessa ämnen och ge elever kunskap om detta kan pornografins inverkan på ungdomar vara ett ämne som är mycket gynnsamt att beröra i klassrummet. Genom att lyfta pornografi och pornografikonsumtion i skolan och genom att använda sig av det valda materialet för detta arbetet kan lärare och övrig personal få hjälp att belysa åsikter och budskap om hur pornografi kan vara direkt skadligt. Här bör även poängteras att användning av filmer baserade på intervjuer som läromedel kan vara ett tillvägagångssätt för lärare att behandla ett relativt tabubelagt och åsidosatt ämne i sin undervisning, då elever kan känna sig osäkra eller

otrygga att prata om sina egna erfarenheter eller åsikter rörande pornografi och pornografikonsumtion.

Avslutningsvis bör frågan om normativ reflexivitet uppdagas i relation till diskursanalysens resultat av materialet. Den normativa reflexiviteten kring diskurser rörande pornografi innebär att resultatet av analysen kan förankras i ett kritiskt perspektiv. Det är därmed svårt att avgöra hur sanningsenliga ungdomarnas utsagor är, utifrån tanken att deras diskurser kan vara präglade av den generella normen för pornografi. Detta skulle därmed resultera i att ungdomarna kan yttra sig om pornografi utifrån föreställningen av hur dem bör tycka och inte utifrån hur dem faktiskt tänker. Samtidigt går det även att se hur forskningen visar på hur tjejer generellt positionerar sig som negativt inställda till pornografi (Johansson & Hammarén 2006: 38), vilket går hand i hand med utsagorna i materialet. Givetvis kan även resultaten i Johansson och Hammaréns studie granskas ut ett normativt reflexivt perspektiv, men där min uppfattning är att en kvalitativ och anonym studie inte löper samma risk att genomsyras av normativ reflexivitet.

7.2 Metoddiskussion

Användningen av diskursanalysen för att besvara undersökningens frågeställning finner jag väl användbar. Medveten om analysens ändamål och syfte har jag även behövt belysa subjektets förhållningssätt till pornografins olika diskurser, då det är förhållningssättet till pornografi som är centralt för arbetet. Detta har lett till att stor fokus har lagts vid intervjupersonernas uttalanden, det viss säga själva innehållet, men jag anser att jag med hjälp av metoden tydligt kunnat förhålla mig till arbetets syfte, vilket har varit gynnsamt vid analyseringen av materialet. Jag anser därmed att metoden varit mycket användbar för undersökningens syfte, frågeställning, analys och diskussion. Metoden har således hjälpt mig att strukturerat och tydligt finna diskurser i det valda materialet som motsvarar undersökningens syfte och frågeställning. Utifrån detta finner jag att jag lyckats besvara studiens frågeställning på ett godtagbart sätt.

8 Sammanfattning

Syftet med denna uppsats var att undersöka ungdomars diskurser om könsroller, makt, identitet och sexualitet i förhållande till pornografi. Utöver detta var syftet även att genomföra en jämförande diskussion för att se om diskurserna i det valda materialet skiljde sig åt. Detta gjordes genom följande frågeställning:

- Vilka diskurser om könsroller framträder i *Porrskadad – Tjejer* respektive *Porrskadat 2.0 – Killar*?
- Vilka diskurser om makt framträder i *Porrskadad – Tjejer* respektive *Porrskadat 2.0 – Killar*?
- Vilka diskurser om identitet framträder i *Porrskadad – Tjejer* respektive *Porrskadat 2.0 – Killar*?
- Vilka diskurser om sexualitet framträder i *Porrskadad – Tjejer* respektive *Porrskadat 2.0 – Killar*?
- Framträder skillnader i diskurserna i *Porrskadad – Tjejer* respektive *Porrskadat 2.0 – Killar*?

Genom att ha utgått från genusvetenskapens teoretiska begrepp; genusstruktur; hegemonisk maskulinitet; jagidentitet och kropp; könsroll; makt samt rena relationen och plastisk sexualitet har ungdomars diskurser kring könsroll, makt, identitet och sexualitet i förhållande till pornografi kunnat uttydas från det valda materialet. Materialet bestod således av två kortfilmer (cirka 15 minuter vardera) bestående av intervjuer med ungdomar. Intervjuerna berörde brett ämnet pornografi, där de teoretiska utgångspunkterna tillsammans med studiens frågeställning och metod resulterade i tydliga skillnader i diskurser bland tjejerna och killarna. Medan killarna i materialet återkommande talade om hur deras kvinnoideal eller förväntningar på sex påverkats av pornografin så genomsyrades tjejernas diskurser rörande den rena relationen, förhållandet till sin egen kropp och underlägsenhet. Killarna positionerade sig till viss del som makthavare men utan att problematisera sin egen roll som makthavare i samhället, med vissa undantag när olikheter och jämställdhet uppdagades i intervjuerna. Tjejernas påverkan av pornografi genomsyrades till stor del av kroppskomplex och utseendeideal, där flertalet av tjejerna kopplade samman utseende och personlighet med resonemangen att dem inte ser ut som kvinnorna i pornografin, alltså är de utseendemässigt otillräckliga eftersom deras partners vänder sig till pornografi för tillfredsställelse, vilket i sin tur enligt tjejerna innebär att de är otillräckliga som personer. I denna studie kan därmed konstateras, utifrån det valda materialet, att diskurser kopplade till könsroll, makt, identitet och sexualitet är starkt förekommande vid samtal om pornografi, även skiljer sig dessa diskurser åt beroende på kön samt sexuell läggning.

9 Referensförteckning

9.1 Materialförteckning

Porrskadat 2.0 killar <http://sli.se/apps/sli/prodinfo.php?db=26&article=X%203839> [Hämtad 2017-12-22]

Porrskadad – Tjejer <http://sli.se/apps/sli/prodinfo.php?db=26&article=X%203861> [Hämtad 2017-12-22]

9.2 Litteraturförteckning

Ahlin, M. & Stigberg, U. (2016). *Visuell drog: om barn, unga och nätporr*. Kalla Kulor Förlag

Andreasson, J. (2003). Brudar, bärs och bögar. Johansson, T. & Lalander, P. (red.) (2003). *Sexualitetens omvandlingar: politisk lesbiskhet, unga kristna och machokulturer*. (pp. 25 - 46). Bokförlaget Daidalos AB: Göteborg

Bergström, G. & Boréus, K. (2012). Samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys. Bergström, G. & Boréus, K. (red.) (2012). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. (pp. 13 - 48). 3:e [utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Bergström, G. & Boréus, K. (2012). Diskursanalys. Bergström, G. & Boréus, K. (red.) (2012). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. (pp. 353 - 415). 3:e [utök.] uppl. Lund: Studentlitteratur

Bergström, M. (red.) (2006). *Koll på porr – skilda röster om sex, pornografi, medier och unga*. Medierådet.

Connell, R.W. (2008). *Maskuliniteter*. 2: a uppl. Polity Press Ltd, Cambridge

Edenborg, C.M. (2012). *Det parapornografiska manifestet*. Ink Bokförlag

Giddens, A. (1992). *Intimitetens omvandling*. Bokförlaget Nya Doxa

Johansson, T. & Hammarén, N. (2006). Genus, makt och pornografi – ungdomars attityder och förhållningssätt till porr. Bergström, M. (red.) (2006). *Koll på porr – skilda röster om sex, pornografi, medier och unga*. (pp. 25 - 47). Medierådet.

Johansson, T. & Lalander, P. (red.) (2003). *Sexualitetens omvandlingar: politisk lesbiskhet, unga kristna och machokulturer*. Bokförlaget Daidalos AB: Göteborg

Nigård, P (2012). *Pornografi och sexuell exponering bland unga män och kvinnor*. Service Point Holmbergs, Malmö 2012

RFSU (2007). *Samtala om pornografi i skolan – en handledning från RFSU*:

http://www.rfsu.se/Bildbank/Dokument/samtala_om_pornografi_72.pdf?epslanguage=sv
[Hämtad 2017-12-26]

Segelström, I. & Agebäck, A.K (2006). Förord. Bergström, M. (red.) (2006). *Koll på porr – skilda röster om sex, pornografi, medier och unga.* (pp. 7) Medierådet.

Skolverket (2011), *Kursplanen för religionskunskap:* <https://www.skolverket.se/laroplaneramenoch-kurser/grundskoleutbildning/grundskola/religionskunskap> [Hämtad 2017-12-26]